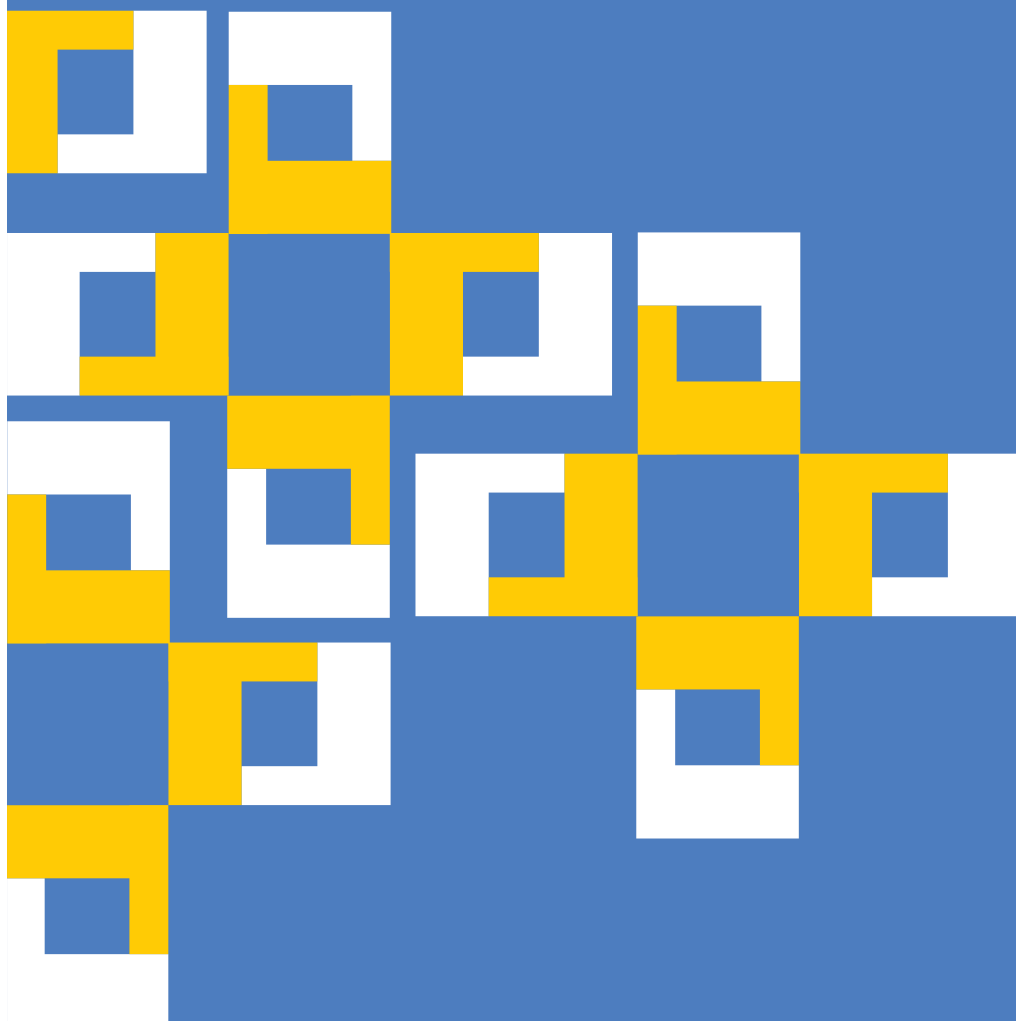

СТІЙКІСТЬ ТА ЗГУРТОВАНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Періодичний звіт на основі моніторингових
матеріалів з обраних регіонів України

2026

ВИПУСК 16.
СІЧЕНЬ – ЛЮТИЙ
2026 РОКУ

СТІЙКІСТЬ ТА ЗГУРТОВАНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Періодичний звіт на основі
моніторингових матеріалів
з обраних регіонів України

КИЇВ – 2026

СТІЙКІСТЬ ТА ЗГУРТОВАНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ. Періодичний звіт на основі моніторингових матеріалів з обраних регіонів України. **ВИПУСК 16. СІЧЕНЬ – ЛЮТИЙ 2026 РОКУ** / Український незалежний центр політичних досліджень. Київ. Квітень 2026. 34 с.

Цей звіт підготувала команда Українського незалежного центру політичних досліджень у межах діяльності Національної платформи стійкості та згуртованості, громадянської ініціативи, започаткованої в лютому 2018 року (попередня назва – Національна платформа «Діалог про мир та безпечну реінтеграцію»).

Діяльність Національної платформи спрямована на посилення національної стійкості України. Щоб цього досягти, необхідно забезпечити діалогові практики в суспільстві, надати пропозиції владі щодо вироблення відповідних політик, зокрема стосовно стійкості й соціальної згуртованості, а також забезпечити суспільну обізнаність у цих процесах. Ініціатива реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу в межах проекту «Забезпечення стійкості України в умовах зростання ризиків та наслідків війни».

Звіт базується на даних про події в 12 областях України, що мають значення для формування політики національної стійкості. Відбір областей здійснено на основі аналізу процесів згуртованості мешканців Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Закарпатської, Запорізької, Львівської, Миколаївської, Одеської, Харківської, Херсонської, Чернівецької і Чернігівської областей унаслідок розгортання воєнних дій. Для збору даних ми вирізнили тимчасово окуповані території, прифронтові та звільнені території, а також території, що розташовані в умовному тилу.

УНЦПД висловлює подяку за надані матеріали учасникам Регіональної мережі Національної платформи стійкості та згуртованості: Володимир Мережку, Денису Гречку, Андрію Романенкові, Миколі Яцкову, Дмитрові Арабаджієву, Оксані Івасів, Вікторії Демченко, Тамарі Астаховій, Діані Баринівій, Дементію Белому, Наталії Нечаєвій-Юрійчук, Любові Мульованій.

Укладачі звіту: Світлана Горобчишина (текст), Світлана Конончук (загальна редакція)

Літературна редакторка: Аюна Бивальцева

Дизайнер – Буравченко Сергій

Верстальник – Глиненко Олександр

Координація проекту: Іван Вартовник, Оксана Івасів, Анна Іщук, Валерія Скворцова

Зміст цієї публікації є цілковитою відповідальністю авторів і жодним чином не відображає офіційну позицію Європейського Союзу.

Публікація доступна на сайті Національної платформи стійкості та згуртованості

<http://national-platform.org> та сайті УНЦПД www.ucipr.org.ua.

© Національна платформа стійкості та згуртованості, 2026

© Регіональна мережа Національної платформи стійкості та згуртованості, 2026

© Український незалежний центр політичних досліджень, 2026

ЗМІСТ

СКОРОЧЕННЯ	05
РЕЗЮМЕ	06
I. ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ <i>(Донецька, Запорізька і Херсонська області)</i>	09
1. Зміни в системі управління	09
1.1. Рішення окупаційної влади	09
2. Гуманітарна ситуація	11
2.1. Дії окупаційної влади щодо рекрутингу в збройні формування	12
3. Робота над ідентичністю	12
3.1. Зміни в стандартах освіти	12
3.2. Свобода віросповідання	13
II. ПРИФРОНТОВІ ТА ЗВІЛЬНЕНІ ТЕРИТОРІЇ <i>(Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Миколаївська, Харківська, Херсонська і Чернігівська області)</i>	14
1. Зміни в системі управління	14
1.1. Рішення влади, що позначилися на згуртованості	14
2. Робота над ідентичністю	17
2.1. Зміни в стандартах освіти	17
2.2. Політика пам'яті: топоніміка, музейна справа, свята і як їх відзначають	17
3. Спільна справа	18
3.1. Взаємодія на рівні спільнота – влада. Довіра до рішень влади. Реагування на потреби та бізнесові й громадські ініціативи	18
4. Зміни в соціальній структурі	20
4.1. Виклики, пов'язані зі становищем жінок, дітей і людей з інвалідністю	20
4.2. Потреби вимушених переселенців і реагування на них	20
4.3. Потреби добровольців територіальної оборони. Реагування. Мобілізація	21
III. УМОВНО ТИЛОВІ ТЕРИТОРІЇ ПІД УПРАВЛІННЯМ УКРАЇНСЬКОГО УРЯДУ <i>(Вінницька, Закарпатська, Львівська, Одеська й Чернівецька області)</i>	22
1. Зміни в системі управління	22
1.1. Рішення влади, що позначилися на згуртованості	22
2. Робота над ідентичністю	24
2.1. Зміни в стандартах освіти	24
2.2. Політика пам'яті: топоніміка, музейна справа, свята і як їх відзначають	24
2.3. Свобода віросповідання	25
2.4. Національні меншини	25
3. Спільна справа	25
3.1. Взаємодія на рівні спільнота – влада. Довіра до рішень влади. Реагування на потреби та бізнесові й громадські ініціативи	27
3.2. Взаємодія на рівні суспільства. Ініціативи. Довіра між групами	27
4. Зміни в соціальній структурі	29
4.1. Виклики, пов'язані зі становищем жінок, дітей і людей з інвалідністю	27
4.2. Потреби вимушених переселенців і реагування на них	28
4.3. Потреби добровольців територіальної оборони. Реагування. Мобілізація	28
МЕТОДОЛОГІЯ ЗБОРУ ДАНИХ	30

СКОРОЧЕННЯ

АЕС	атомна електростанція
ВПО	внутрішньо переміщена особа
ДНР	Донецька народна республіка
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ЗСУ	Збройні сили України
ІПСО	інформаційно-психологічна операція
КАБ	керована авіаційна бомба
ЛНР	Луганська народна республіка
МАГАТЕ	Міжнародне агентство з атомної енергії
МВА	міська військова адміністрація
НАБУ	Національне антикорупційне бюро України
НАЗК	Національне агентство з запобігання корупції
ОВА	обласна військова адміністрація
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПЦУ	Православна церква України
РЕБ	засіб радіоелектронної боротьби
РПЦ	Російська православна церква
РФ	Російська Федерація
САП	Спеціалізована антикорупційна прокуратура
«СВО»	«спеціальна воєнна операція»
ТЕЦ	теплова електростанція
ТОТ	тимчасово окупована територія
ТЦК та СП	територіальний центр комплектування та соціальної підтримки
УВКБ ООН	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців
УГКЦ	Українська греко-католицька церква
УПЦ (МП)	Українська православна церква Московського патріархату
ЦНАП	центр надання адміністративних послуг

РЕЗЮМЕ

Ситуація на фронті

Упродовж січня – лютого 2026 року ситуація на фронті характеризувалася збереженням високої інтенсивності бойових дій і подальшим погіршенням безпеки в низці регіонів. Хоча на окремих ділянках російські війська просувалися повільніше, ніж кілька попередніх місяців, загальний рівень загрози залишався високим, сірі зони розширювалися, лінія фронту посувалася до великих населених пунктів, а Росія системно завдавала страшних ударів по цивільній інфраструктурі по всій території України, особливо в столиці.

Найбільш напруженою була ситуація в Донецькій області, де активні бойові дії тривали вздовж майже всієї лінії фронту. Російські війська рухалися Краматорсько-Слов'янською агломерацією до ключових оборонних рубежів. Регулярні удари наносились по житлових кварталах, транспортній, торговельній і комунальній інфраструктурі, розширюючи зону прямої небезпеки для цивільного населення.

На південному напрямку, у Запорізькій області, ситуація залишалася нестабільною. Для Херсонської області ключовим викликом був не стільки рух лінії фронту, скільки системний вогневий і дронний тиск на правобережні поселення. Російські війська завдавали цілеспрямованих ударів по цивільному населенню, житловій забудові, об'єктах енергетичної та водної інфраструктури, а також застосовували тактику дистанційного мінування. Це підтримувало стан хронічної небезпеки навіть за відсутності суттєвих змін безпосередньо на лінії бойового зіткнення.

На північно-східних рубежах України активність противника зберігалася в Харківській області, насамперед на Південно-Слобожанському і Куп'янському напрямках. Регулярні штурмові дії та висока кількість бойових зіткнень постійно тиснули на українську оборону, намагаючись виснажити українські сили і тримати постійну напругу на цій ділянці фронту.

У Дніпропетровській області тривали атаки безпілотників, ракет та авіації на житлову забудову, транспорт і промислові підприємства. В Одеській області продовжувався тиск на портову, логістичну й енергетичну інфраструктуру, що створювало як безпекові, так і економічні ризики. У прикордонних районах Вінницької області облаштовувались інженерні споруди у зв'язку з ризиками, пов'язаними з придністровським напрямком.

У сукупності це свідчить, що в січні – лютому 2026 року, попри відносно повільніші темпи просування противника на окремих ділянках, зона прямої воєнної загрози продовжувала розширюватися, а навантаження на системи управління, життєзабезпечення та цивільну стійкість громад зростало.

I. ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ

На тимчасово окупованих територіях Донецької, Запорізької та Херсонської областей спостерігалася подальша політична, економічна й соціальна інтеграція до російської системи управління. Одночасно посилювалися репресії, мілітаризація суспільства і трансформація локальної ідентичності.

Значна частина міст, захоплених після 2022 року, зруйнована майже повністю, що істотно ускладнює перспективи їх відновлення.

Триває інтеграція окупованих територій у правову й політичну систему РФ. Зокрема, розпочато підготовку до проведення виборів до Державної думи Росії, що має створити видимість політичної легітимності окупаційної адміністрації.

Водночас загарбники продовжують політику демографічної трансформації регіону. Через війну,

репресії та економічний занепад значна частина місцевого населення була змушена залишити окуповані території. Натомість із різних регіонів Росії прибувають військовослужбовці, чиновники, представники силових структур або цивільні спеціалісти, які заміщують місцеве населення.

Разом із цим на окупованих територіях формується система соціального й економічного підпорядкування населення. Вона включає експропріацію майна, примус до взаємодії з окупаційними адміністраціями, криміналізацію будь-яких проявів нелояльності та використання репресивних механізмів для контролю за суспільством. Такі практики підривають соціальні зв'язки й посилюють атмосферу страху.

Системні перебої з електро-, водо- і тепlopостачанням залишаються характерною рисою життя на окупованих територіях. Руїнування інфраструктури внаслідок бойових дій, обмежені ресурси для її відновлення та неефективність окупаційної адміністрації призводять до зростання залежності населення від гуманітарної допомоги.

Система освіти розглядається як окремий інструмент впливу. Через мілітаризацію навчального процесу, переслідування родин, чії діти навчаються за українськими програмами, і залучення молоді до військово-патріотичних проєктів окупаційна влада намагається сформувати лояльність нового покоління до російської державної ідеології.

У сукупності ці процеси формують три ключові механізми контролю на тимчасово окупованих територіях:

- економічне підпорядкування населення;
- системні репресії та атмосферу страху;
- довгострокову трансформацію соціальної й ідентифікаційної структури суспільства.

У довгостроковій перспективі така політика спрямована на формування на окупованих територіях нового соціального та демографічного середовища – населення, більш лояльного до російської влади й менш пов'язаного з українською політичною ідентичністю.

II. ПРИФРОНТОВІ ТА ЗВІЛЬНЕНІ ТЕРИТОРІЇ

Донецька, Запорізька, Херсонська, Харківська, Миколаївська, Дніпропетровська та Чернігівська області функціонують у режимі постійного стрес-тесту систем управління. Ключові рішення у сферах безпеки, евакуації, життєзабезпечення, освіти, соціальної підтримки й економіки дедалі більше залежать від поточної воєнної обстановки, стану критичної інфраструктури та доступності ресурсів. У цих умовах головним критерієм ефективності управління стає здатність швидко реагувати на нові кризи.

Безпековий фактор залишається головним визначальником якості життя, соціальної стійкості та згуртованості громад. Масовані атаки по енергетичній, транспортній, комунальній і соціальній інфраструктурі мають не лише матеріальний, а й системний ефект: вони звужують доступ до базових послуг, порушують логістику, ускладнюють навчання, лікування, евакуацію та ведення бізнесу. Особливо гостро це проявляється в Донецькій і Херсонській областях, де безпековий тиск прямо визначає придатність територій до проживання.

Накопичений досвід зими 2026 року показав, що на управлінському рівні вирішальне значення має готовність до різних варіантів розвитку подій, планування сценаріїв для забезпечення енергією, паливом і водою, робота соціальних сервісів, адекватна комунікація з населенням і робочі евакуаційні механізми.

У людей у низці прифронтових регіонів наростає фізичне й емоційне виснаження. Постійні обстріли, втрати, тривалий режим тривоги та неясність майбутнього знижують горизонт планування, підживлюють песимістичні сценарії і підривають довіру до інституцій.

Найвищий рівень довіри зберігається до тих інституцій, які безпосередньо взаємодіють із населенням і забезпечують базову функціональність – на рівні громад, комунальних сервісів, соціальної допомоги, освіти чи місцевого реагування. Натомість щодо вищих органів управління, особливо коли бракує комунікації, прозорості й пояснення логіки рішень, накопичується скепсис.

Ключові соціальні групи (ветерани й учасники війни, ВПО, вразливі категорії) отримують підтримку, але з нерівномірною якістю реалізації. Поряд із розширенням програм допомоги (житло, реабілітація, працевлаштування) зберігаються проблеми доступу, бюрократичні бар'єри й недостатня комунікація держави з отримувачами послуг, що періодично провокує соціальну напругу.

Економічна стійкість регіонів формується через поєднання втрат і адаптаційних механізмів. Масове перебезування бізнесу з прифронтових територій призводить до значних бюджетних втрат, водночас у регіонах, що приймають, розвиваються нові економічні центри. Ключову роль відіграють рішення, які дозволяють бізнесу працювати, а також гранти, податкові пільги і доступність до джерел енергії.

Міжнародна підтримка залишається одним із ключових ресурсів збереження функціональності регіонів, але ризик нерівномірності та скорочення донорського залучення зростає.

Політика пам'яті, деколонізація і символічні практики стають важливими елементами підтримки ідентичності й стійкості, але також потребують чутливої комунікації.

Найсильніше внутрішній згуртованості наразі загрожує відчуття несправедливості – через нерівний доступ до ресурсів, безкарність корупційних практик і невдоволення щодо якості комунікації з боку влади.

III. УМОВНО ТИЛОВІ ТЕРИТОРІЇ ПІД УПРАВЛІННЯМ УКРАЇНСЬКОГО УРЯДУ

Навіть у відносно тикових областях удари по енергетичних об'єктах, мороз, блекаути та аварії безпосередньо впливали на транспорт, медицину, освіту, соціальні сервіси й економіку. Управлінська система оперативно реагувала, однак часто – без сформованого запасу стійкості. Це означає, що подальша стабільність залежатиме не лише від реагування, а й від системних інвестицій у резервні та автономні рішення.

Малий і середній бізнес реагує на зміну умов (енергетичні ризики, кадровий дефіцит, падіння попиту) через трансформацію моделей діяльності або скорочення. Паралельно зростає роль державних і місцевих програм підтримки, зокрема у сфері енергонезалежності.

У регіонах формується багаторівнева система інтеграції ветеранів – від реабілітації й адаптації житла до працевлаштування і ветеранського підприємництва. Проте дефіцит фахівців, обмежена інфраструктура для інклюзії та фрагментованість окремих ініціатив стримують формування цілісної системи.

Житлове питання для ВПО залишається ключовим структурним викликом. Попри впровадження нових інструментів (ваучери, соціальне житло, компенсаційні механізми), попит на доступне житло суттєво перевищує наявні ресурси. В окремих регіонах це поєднується з високими ринковими цінами та проблемами у функціонуванні місць тимчасового проживання, що посилює соціальну вразливість і міжгрупову напругу.

Моніторингові візити фіксують системні проблеми в місцях тимчасового проживання ВПО, включно з неналежними умовами, порушенням прав і слабким контролем. Це вказує на розрив між задекларованими рішеннями та їх фактичною імплементацією на місцях.

Волонтерство, благодійні ініціативи й міжсекторальна співпраця продовжують відігравати ключову роль у підтримці громад. Водночас окремі теми (мобілізація, використання ресурсів, соціальна справедливість) формують локальні зони напруги та впливають на рівень довіри.

Тема порядку мобілізації залишається чутливою та потенційно конфліктною. Окремі інциденти, пов'язані з діяльністю ТЦК і правоохоронних органів, формують негативну тональність у суспільному дискурсі й підсилюють недовіру до процедур мобілізації.

I. ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ

(ДОНЕЦЬКА, ЗАПОРІЗЬКА І ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТІ)

1. Зміни в системі управління

1.1. Рішення окупаційної влади

У звітний період на тимчасово окупованих територіях Донецької, Запорізької і Херсонської областей спостерігалось подальше поглиблення процесів політичної, економічної та соціальної інтеграції цих територій до російської системи управління. Одночасно фіксується посилення репресивних практик, милітаризації суспільства і трансформації локальної ідентичності.

>> ПІДГОТОВКА ДО ВИБОРІВ ДО ДЕРЖАВНОЇ ДУМИ РФ

Російська влада [розпочала підготовку](#) до проведення «виборів» до Державної думи РФ на тимчасово окупованих територіях України. Голосування заплановане на 20 вересня 2026 року і має відбутися за мішаною виборчою системою: половина депутатів обиратиметься за партійними списками, а інша – в одномандатних округах.

Окупаційна адміністрація [планує](#) вперше включити тимчасово окуповані території України до загальноросійського виборчого процесу. Для цього окуповані території (крім Криму) мають бути поділені на сім одномандатних округів: три – у Донецькій, два – у Луганській і по одному – у Запорізькій та Херсонській областях.

Зокрема, за даними окупаційної адміністрації, станом на 1 січня 2026 року в «одномандатному окрузі» Херсонської області [нібито зареєстровано](#) понад 420 тис. виборців. Паралельно російська правляча партія «Єдина Росія» розпочала підготовку до внутрішньопартійного відбору кандидатів, які на окупованій частині Херсонщини планують провести з 25 по 31 травня 2026 року.

Заявлена модель представництва демонструє суттєву диспропорцію між окупованими територіями й іншими суб'єктами РФ. Наприклад, Ростовська область, населення якої можна порівняти з населенням так званої ДНР, матиме сім депутатів, тоді як окупована частина Донеччини – три.

Імовірно, це пов'язано з тим, що реальна чисельність населення на окупованих територіях значно менша, ніж декларує окупаційна влада. Водночас сама підготовка до виборів є елементом ширшої політики закріплення контролю РФ над тимчасово окупованими територіями та їх включення до російського політичного простору.

>> ЗАПОРІЗЬКА АЕС

Окупаційна адміністрація продовжує кроки з формальної інтеграції захопленої Запорізької атомної електростанції в правове поле Російської Федерації. 18 лютого російський орган державного нагляду у сфері технологічної та атомної безпеки, Ростехнагляд, [видав ліцензію](#) на експлуатацію енергоблока № 2 ЗАЕС. Раніше аналогічні ліцензії були надані щодо першого енергоблока та сховища відпрацьованого ядерного палива станції. Українські фахівці наголошують, що повноцінне дотримання технічних регламентів і процедур експлуатації неможливе без участі легітимного оператора й національного регулятора України. Також застерігається від можливих спроб переведення станції в

режим генерації, що в умовах окупації та обмеженого міжнародного контролю створює додаткові ризики для ядерної і радіаційної безпеки.

Продовжується мілітаризація території станції. Російські війська використовують територію станції для зберігання техніки та дислокації особового складу. Після оприлюднення відеоматеріалів із території ЗАЕС російські військові [перемістили](#) техніку з відкритих ділянок поблизу реакторів до ангарів і гаражів. Водночас українські засоби спостереження зафіксували облаштування вогневих позицій на дахах реакторних будівель, а також розміщення антен радіоелектронної боротьби, розвідувальних комплексів і систем управління безпілотниками.

У січні було [відремонтовано](#) частину ліній електропередач за участі українських енергетиків під контролем місії Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ). За словами генерального директора агентства Рафаеля Гроссі, це вже четверта домовленість про тимчасове припинення вогню для проведення ремонтних робіт.

Загалом ситуація навколо ЗАЕС залишається одним із ключових джерел ризиків для ядерної та техногенної безпеки регіону через поєднання мілітаризації об'єкта, обмеженого міжнародного контролю і спроб інтегрувати станцію до російської енергетичної системи.

>> ЗБІЛЬШЕННЯ ТАРИФІВ НА КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ

З 1 січня 2026 року на території так званої ДНР [суттєво зросли](#) тарифи на житлово-комунальні послуги. Наступне в цьому році підвищення має відбутися з 1 жовтня. За офіційно оприлюдненими даними, складається така картина тарифів у перерахунку на гривні: опалення – близько 1082 грн за гікакалорію або близько 13 грн за квадратний метр площі; водопостачання і водовідведення – близько 36 грн; вивезення сміття – близько 28 грн з особи; електроенергія – у межах 2,52–3,83 грн за кВт·год.

Попри підвищення рівень тарифів на окупованих територіях поки що залишається нижчим, ніж у більшості регіонів України. Водночас окупаційна влада [декларує](#) намір щорічно піднімати комунальні тарифи приблизно на 33 % з тим, щоб до 2029 року вирівняти їх із тарифами в інших регіонах Російської Федерації. Так, фінансове навантаження на населення поступово зростає.

Водночас існують системні проблеми з якістю комунальних послуг. Зокрема, на значній частині окупованих територій фіксуються тривалі перебої з водопостачанням. У деяких населених пунктах навіть передбачено нульовий тариф на водовідведення для домогосподарств, які фактично не мають стабільного доступу до води.

>> ПЛАНИ ВІДНОВЛЕННЯ ЗРУЙНОВАНИХ МІСТ

Окупаційна влада знову активізувала заяви про можливе відновлення зруйнованих міст на окупованій частині Донецької області. Зокрема, у 2026 році [планується](#) розроблення нових генеральних планів для Бахмута, Курахового і Великої Новоселівки. Водночас представники проектних організацій наголошують, що ці населені пункти залишаються в небезпечній зоні, що унеможливує повноцінну оцінку перспектив їх відновлення. За їхніми словами, розроблення генеральних планів не означає початку реконструкції, а лише створює основу для подальших рішень, які ухвалюватимуться на федеральному рівні.

Попри це тема відбудови активно використовується в інформаційній політиці окупаційної адміністрації. Наприклад, у публічних заявах [азначається](#), що майбутній розвиток Бахмута може базуватися на відновленні промислових підприємств, зокрема видобутку солі, виробництва відомих ігристих вин і переробки глини для керамічної промисловості.

Наразі найбільш масштабні роботи з відбудови декларуються в Маріуполі, який російська влада перетворює на вітрину свого успіху в реконструкції. Та результати цих робіт залишаються обмеженими. [Аналіз](#) супутникових знімків центральної частини Маріуполя показує, що щонайменше третина пошкоджених або зруйнованих будівель не була відновлена, а на місці деяких знесених будинків залишаються порожні ділянки без ознак будівництва. Крім того, нові житлові будинки нерідко отримують інші адреси, що фактично позбавляє власників зруйнованих осель можливості претендувати на квартири в нових будівлях.

Загалом заяви про масштабне відновлення міст на окупованих територіях значною мірою мають декларативний характер і використовуються як елемент пропагандистської політики.

>> **КАДРОВА ПОЛІТИКА**

5 лютого окупаційна адміністрація на лівобережжі Херсонської області [затвердила](#) так звану Програму розвитку кадрового потенціалу до 2030 року. За офіційними даними, найбільший дефіцит кадрів фіксується в сільському господарстві, будівництві, медицині й освіті. Для його подолання планується щорічно перенавчати від 12 до 18 тис. осіб, а також надавати пріоритет у працевлаштуванні ветеранам так званої СВО і членам їхніх родин. Програма також передбачає створення умов для переселення громадян Російської Федерації на окуповані території.

>> **ПОСИЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ НАД НАСЕЛЕННЯМ**

На початку лютого з'явилася інформація про посилення адміністративного і психологічного тиску на мешканців тимчасово окупованої частини Запорізької області. За [повідомленнями](#) активістів руху «Жовта стрічка», у місті Токмак представники окупаційної адміністрації погрожують місцевим жителям внесенням до «реєстру контрольованих осіб» у разі скарг, публічної критики або відмови співпрацювати. Включення до такого переліку може передбачати перешкоди з виїздом, звільнення з роботи, фінансові обмеження, ускладнення доступу до освіти й медичної допомоги, а також регулярні виклики до органів примусу.

>> **РИЗИКИ ПРИМУСОВОГО ВИЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ РОДИН**

На початку лютого з'явилася інформація про запровадження з 1 березня на тимчасово окупованих територіях Запорізької області механізму примусового вилучення дітей із родин. [За повідомленнями](#) активістів руху «Жовта стрічка», основною ціллю таких заходів можуть стати сім'ї, де усиновлення або опіка оформлені за українськими документами.

Окупаційні органи опіки отримують повноваження визнавати таких дітей «без нагляду», вилучати їх із сімей і передавати до російських інтернатних закладів або на усиновлення громадянам РФ. Подібні практики створюють ризики подальшого примусового переміщення дітей і їх інтеграції в російську соціальну систему.

2. Гуманітарна ситуація

Особливо складною залишається гуманітарна ситуація в окупованих Олешках на Херсонщині, які перебувають безпосередньо поблизу лінії бойових дій. За [повідомленнями](#) місцевих джерел і [волонтерів](#), місто фактично опинилося в ізоляції: російські військові обмежують в'їзд і виїзд цивільного транспорту, а дороги навколо населеного пункту заміновані, унеможливлюючи евакуацію. У місті спостерігається гострий дефіцит продуктів, ліків і медичної допомоги, більшість магазинів та аптек не працює, а доставляти гуманітарні вантажі практично неможливо. За свідченнями місцевих жителів, екстрені служби також мають обмежені можливості для виїзду і транспортування хворих. Через тривале руйнування інфраструктури населений пункт уже кілька років має серйозні проблеми з електро-, водо- і газопостачанням. Додатково ускладнює ситуацію те, що в місті не працює морт і бракує можливостей для організації поховань, через що тіла загиблих інколи тривалий час залишаються непохованими.

На тимчасово окупованих територіях Запорізької області фіксується погіршення доступу до медичної допомоги. За [повідомленнями](#) активістів руху «Жовта стрічка», окупаційна адміністрація скоротила видатки на лікування хворих на цукровий діабет і перевела частину пацієнтів із сучасних іноземних препаратів на дешевший російський інсулін. Мешканці повідомляють про погіршення самопочуття після зміни терапії. Крім того, у місті Енергодар пацієнтів [примусово закріплюють](#) за сімейними лікарями з РФ без їхньої згоди й без можливості обрати іншого фахівця, що в умовах дефіциту медичних кадрів може погіршити доступ до якісної медичної допомоги. Особливо складна ситуація для літніх людей і пацієнтів із хронічними захворюваннями, які роками спостерігалися в конкретних лікарів.

2.1. Дії окупаційної влади щодо рекрутингу в збройні формування

На тимчасово окупованій території Донецької області фіксуються випадки примусової мобілізації місцевих жителів до збройних формувань РФ, зокрема осіб з інвалідністю і тяжкими захворюваннями. За [повідомленнями](#) Центру національного спротиву, таких мобілізованих часто використовують на першій лінії наступу для виявлення українських позицій. Зазначається, що жителів окупованих територій нерідко відправляють на фронт без належного медичного огляду та військової підготовки.

3. Робота над ідентичністю

РФ [вперше оприлюднила](#) офіційні дані щодо кількості громадян України, які зверталися по тимчасовий прихисток на її території. За цими даними, від початку повномасштабного вторгнення такий статус оформили майже 100 тис. осіб, із них понад 83 тис. – у 2022 році, після чого кількість звернень істотно скоротилася. Ці показники різко контрастують із попередніми [заявами](#) російської влади про нібито мільйони українських біженців у РФ. З огляду на обмеження російського законодавства щодо тривалості перебування без оформлення статусу, а також практику подальшого набуття російського громадянства, можна припустити, що переміщення мешканців окупованих територій використовувалося не лише як інструмент контролю, а і як механізм їхньої правової та політичної інтеграції в російський простір. У цьому сенсі йдеться не лише про фіксацію переміщення населення, а й про механізм його подальшої правової та соціально-політичної інтеграції в російську систему.

14 лютого так званий губернатор окупованої частини Херсонської області Володимир Сальдо [заявив](#), що після початку повномасштабного вторгнення етнічний склад регіону став «більш різноманітним». За його словами, туди прибули працювати спеціалісти з різних регіонів Росії, а також військовослужбовці, частина з яких планує залишитися жити в регіоні.

Фактично йдеться про політику переселення російських громадян на окуповані території. До регіону їдуть військовослужбовці, співробітники силових структур, чиновники окупаційної адміністрації, а також цивільні спеціалісти: лікарі, вчителі й інженери. Водночас триває вимушений відтік місцевого населення через війну, репресії, економічний занепад і мобілізаційний тиск.

У результаті формується новий демографічний баланс, більш лояльний до окупаційної влади. Особи, які прибувають працювати в окупаційні структури, часто отримують підвищені зарплати, службове житло й інші пільги, що створює специфічну соціальну групу, економічно залежну від російської влади.

3.1. Зміни в стандартах освіти

Окупаційна влада продовжує заходи з мілітаризації освіти і контролю за навчанням дітей. На лівобережжі Херсонщини представники окупаційної адміністрації разом із поліцією [проводять рейди](#), щоб виявляти родини, чії діти не відвідують російських шкіл. За даними окупаційної адміністрації Каховки, перевірки проводяться у так званій 15кілометровій зоні від річки Дніпра, де школи не працюють, але все ще проживають діти. Під час таких перевірок представники окупаційної влади приходять до родин у супроводі поліцейських, після чого батьків змушують погоджуватися на дистанційне навчання за російськими програмами або відправляти дітей на очне навчання до сусідніх населених пунктів.

18 січня російські загарбники [вивезли](#) з окупованої частини Херсонської області до Волгограда 24 підлітків для участі в проєкті «Гордість нації. Шлях розвитку». Дітей, яких пропаганда називає дітьми ветеранів СВО, розмістили в оборонно-спортивному таборі «Авангард», де їх навчають основ військових спеціальностей, роботі з безпілотниками, кібербезпеці й наданню першої медичної

допомоги в умовах бойових дій. Табір «Авангард» входить до мережі російських центрів військово-патріотичного виховання під егідою Міноборони РФ і використовується для початкової військової підготовки молоді та формування лояльності до російської державної ідеології. Протягом 2025 року до цього табору з лівобережжя Херсонщини направили щонайменше 59 дітей.

Крім того, 30 січня окупаційна влада [оголосила](#) про наміри відкрити в селі Приморське Скадовського «округу» два кадетські класи Слідчого комітету РФ. Угоду з адміністрацією місцевої школи підписали представники Слідчого комітету РФ.

На тимчасово окупованих територіях Запорізької області також фіксуються зміни в змісті освітніх програм. Зокрема, планується впровадження курсу «Навчання в служінні» (Обучение служением). За [повідомленнями](#) активістів руху «Жовта стрічка», у межах цієї ініціативи школярі будуть виконувати «соціальні завдання», поставлені державними структурами, некомерційними організаціями і бізнесом. Подібний курс уже [впроваджується](#) в освітній системі РФ. Експерти зазначають, що на практиці така модель може використовуватися як інструмент ідеологічного впливу та залучення молоді до проєктів, сформованих державою, під виглядом соціальної активності.

3.2 Свобода віросповідання

[За даними](#) інтернет-видання «Мост», до початку повномасштабного вторгнення Херсонська область характеризувалася високим рівнем конфесійного плюралізму. Станом на початок 2021 року в регіоні діяло 990 релігійних організацій, що представляли 38 конфесій.

Після окупації ця система була майже повністю зруйнована. Станом на 31 січня 2026 року на окупованій частині області за російським законодавством зареєстровано лише 175 релігійних організацій, а конфесійний спектр скоротився до трьох напрямів.

Абсолютну більшість зареєстрованих громад становлять структури Російської православної церкви – близько 86 %. Інші конфесії представлені лише незначною кількістю протестантських громад та однією мусульманською громадою, зареєстрованою у 2025 році.

Православна церква України та Українська греко-католицька церква фактично зникли з легального релігійного поля. Їхнє майно передано місцевим адміністраціям або захоплено представниками РПЦ, а значна частина духовенства була змушена залишити окуповану територію.

Загалом на окупованій частині Херсонщини формується монополізована релігійна система, у якій Російська православна церква виступає ключовим партнером окупаційної влади, тоді як діяльність інших конфесій суттєво обмежена.

II. ПРИФРОНТОВІ ТА ЗВІЛЬНЕНІ ТЕРИТОРІЇ

(ДНІПРОПЕТРОВСЬКА, ДОНЕЦЬКА, ЗАПОРІЗЬКА, МИКОЛАЇВСЬКА,
ХАРКІВСЬКА, ХЕРСОНСЬКА І ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТІ)

1. Зміни в системі управління

У Дніпропетровській області відбулися кадрові зміни: 8 січня 2026 року головою ОВА [став](#) Олександр Ганжа, який раніше керував обласним управлінням Національної поліції. Призначення відбулося після відставки колишнього керівника – Сергія Лисака, який очолив Одеську міську військову адміністрацію.

1.1. Рішення влади, що позначилися на згуртованості

У січні – лютому 2026 року управління прифронтовими регіонами значною мірою визначалося необхідністю реагування на удари по критичній інфраструктурі. У цих умовах пріоритетами обласних військових адміністрацій стали забезпечення безпеки, підтримання функціонування систем життєзабезпечення і мобілізаційні процеси. Водночас посилюються обмежувальні заходи, зокрема в деяких громадах розширюються зони дії комендантської години. Так, управління дедалі більше зводиться до балансування між підвищенням захищеності населення і збереженням базової соціальної стійкості, що в умовах тривалого тиску створює додаткове навантаження на згуртованість громад.

>> ЕНЕРГЕТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА

Протягом моніторингового періоду енергетична інфраструктура прифронтових регіонів залишалася одним із ключових об'єктів системного ураження. Масовані ракетно-дронові атаки призводили до знеструмлення сотень тисяч споживачів і тривалих відключень (до [10–16](#) годин на добу), а в окремих громадах – до блекаутів. Характерною рисою були повторні атаки по енергооб'єктах, зокрема під час відновлювальних робіт, що ускладнювало стабілізацію систем життєзабезпечення і підвищувало ризики тривалих перебоїв з електропостачанням.

Особливо складною залишається ситуація в Херсоні, де системні обстріли теплогенеруючої інфраструктури, зокрема ТЕЦ, у поєднанні зі зношеністю тепломереж (до [85 %](#)) і наслідками від підриву Каховської ГЕС призвели до критичного погіршення системи теплопостачання. Неможливість запуску частини котелень і пошкодження мереж залишили без централізованого опалення значну частину житлового фонду. Водночас спостерігається мультиплікаційний ефект руйнувань: аварії в будинках, подальше руйнування житла через морози й відсутність опалення, а також обмежені можливості ремонтів через безпекові ризики та дефіцит ресурсів.

Водночас у більшості регіонів завдяки оперативному реагуванню та використанню резервних джерел живлення вдавалося відносно швидко відновлювати функціонування критичної інфраструктури й поступово формувати базовий рівень інфраструктурної стійкості навіть в умовах високого навантаження.

Загалом енергетична ситуація формується під впливом двох паралельних процесів: з одного боку – поступового посилення інфраструктурної стійкості (генератори, [Пункти незламності](#),

резервні системи), з іншого – накопичення вразливостей, які підвищують довгострокові ризики для життєзабезпечення і соціальної стабільності.

>> ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У відносно віддалених громадах поки вдається зберігати контроль над наданням комунальних послуг, однак їх стабільність є нерівномірною. У низці громад Донецької області централізоване [водопостачання](#) відсутнє або здійснюється за графіком, тоді як в інших воно формально залишається цілодобовим, але регулярно порушується через пошкодження мереж або перебоїв з електропостачанням.

Окремим фактором ризику є потенційна втрата ключових інфраструктурних вузлів. Зокрема, у Краматорську критичною залишається залежність від водогону «Сіверський Донець – Донбас», точка підключення якого знаходиться поблизу зони бойових дій і перебуває під загрозою ураження або втрати доступу. У разі пошкодження цієї ділянки місто, де проживає значна кількість населення, і яке є тимчасовим адміністративним центром області, може зіткнутися з різким скороченням обсягів водопостачання та переходом на обмежені або альтернативні джерела.

В інших прифронтових регіонах проблеми мають більш фрагментований, але системний характер. У громадах півдня Дніпропетровської області, зокрема в Нікополі, регулярні аварії та перебої з водопостачанням поєднуються з енергетичними обмеженнями, що створює постійний ризик для базових побутових умов.

Водночас у Харкові комунальні підприємства стикаються з [кадровим дефіцитом](#) через мобілізацію працівників, що ускладнює підтримання інфраструктури та впливає на швидкість відновлювальних робіт.

>> ЕВАКУАЦІЯ

10 лютого Верховна Рада України [прийняла](#) закон, який врегулює порядок обов'язкової евакуації населення з територій активних бойових дій, зокрема, передбачає можливість примусової евакуації дітей. Документ [закріплює](#) повноваження ухвалювати рішення про евакуацію за військовими адміністраціями і визначає механізми її організації, включно із залученням поліції, рятувальних служб та органів опіки.

У цих умовах евакуація в прифронтових регіонах проходила в межах уже сформованої системи, однак залишалася нерівномірною за інтенсивністю й охопленням. Дніпропетровська область стала осередком прийому населення як із прифронтових громад області (зокрема Нікопольського та Синельниківського напрямів), так і сусідніх. Паралельно на Харківщині, зокрема в місті Лозова, функціонували транзитні евакуаційні пункти, які забезпечували щоденний прийом і подальшу маршрутизацію евакуйованих.

Евакуація поєднує в собі організовані та спонтанні процеси. З одного боку, вона здійснюється через координацію державних структур, рятувальних служб і волонтерських організацій (ДСНС, поліція, гуманітарні місії), включно з роботою [спеціалізованих підрозділів](#), як-от «Білий Янгол» і «Фенікс». З іншого – значна частина населення відкладає виїзд до моменту критичного погіршення безпекової ситуації.

Показовим є приклад прикордонного села Будо-Вороб'ївська на Чернігівщині, де після ухвалення рішення про обов'язкову евакуацію жоден із мешканців [не погодився](#) виїжджати, а частина тих, хто залишав село раніше, повернулася назад. Попри регулярні обстріли, відсутність базових сервісів і обмежений доступ до медицини, мешканці пояснюють відмову небажанням втрачати житло, недовірою до умов розміщення та переконанням, що безпечнішої альтернативи немає.

У низці громад евакуація ускладнюється додатковими ризиками – мінуванням маршрутів, ударами по транспортних шляхах, відсутністю зв'язку – що знижує її темпи та підвищує небезпеку як для цивільних, так і для евакуаційних команд. В окремих випадках евакуація відбувалася в критичних умовах, включно з переміщенням [пішки](#) або під постійною загрозою атак.

>> ВІДНОВЛЕННЯ ЖИТЛА

Державна програма компенсацій [«єВідновлення»](#) залишалася ключовим інструментом реагування на руйнування житлового фонду в прифронтових регіонах. Її реалізація набула значних

масштабів: зокрема, у [Краматорській](#) громаді на Донеччині обсяг виплат сягнув майже 800 млн грн, а на [Харківщині](#) подано понад 66 тис. заяв і виплачено більш як 4,5 млрд грн компенсацій. Подібна динаміка фіксується і в інших регіонах, зокрема на [Чернігівщині](#), [Миколаївщині](#) й у [Запоріжжі](#).

Водночас ефективність реалізації програми суттєво обмежується в зонах активних бойових дій. Основною проблемою залишається складність підтвердження руйнувань у громадах, до яких немає фізичного доступу. У таких випадках застосовуються дистанційні механізми обстеження із залученням ЗСУ та супутникових даних, однак вони бувають неточними або потребують додаткової верифікації. Це призводить до затягування розгляду заяв і перевантаження комісій, особливо зважаючи на масштаб катастрофи: якщо до 2022 року в Донецькій області було пошкоджено близько 14,6 тис. будинків, то після початку повномасштабного вторгнення – понад 140 тис.

Попри ці обмеження програма виконує важливу стабілізувальну функцію. Вона не лише забезпечує часткову компенсацію втрат, а й підтримує базове відчуття справедливості та перспективи відновлення. Водночас нерівномірність доступу до компенсацій, затримки у виплатах і складність процедур створюють ризики зростання напруги й недовіри до інституцій, особливо серед мешканців найбільш постраждалих територій.

На локальному рівні також посилюється роль цифрових інструментів у реагуванні на наслідки руйнувань. У Дніпрі [впроваджено](#) електронний реєстр пошкодженого житла, який дозволяє централізовано фіксувати звернення постраждалих, оперативно обробляти інформацію та координувати надання допомоги з боку влади й гуманітарних організацій.

>> ТРАНСПОРТНЕ СПОЛУЧЕННЯ ПРИФРОНТОВИХ ГРОМАД

У Донецькій області поступово скорочується як міжміське, так і місцеве сполучення: припинено автобусні рейси до Дружківки, скасовано окремі маршрути в межах Слов'янського напрямку (зокрема [Слов'янськ – Рай-Олександрівка](#), а також анонсовано припинення маршрутів зі Слов'янська до Миколаївки). У результаті доступ до цих територій дедалі більше обмежується індивідуальним транспортом або нерегулярними перевезеннями.

Залізничне сполучення фактично винесене за межі Донецької області. Після [припинення](#) руху поїздів до Краматорська наприкінці 2025 року транспортний вузол було зміщено спочатку до Барвінкового, а після [обстрілу](#) пасажирського потяга 27 січня 2026 року – до станції Лозова, що розташована приблизно за 100 км від Краматорської агломерації. Подальші обмеження з 29 січня передбачають курсування лише кількох поїздів у цьому напрямку й організацію автобусних трансферів на ділянці Лозова – Краматорськ. Це суттєво ускладнює мобільність населення, збільшує час і вартість поїздки, а також підвищує залежність від комбінованих маршрутів.

Так само з міркувань безпеки скорочується транспортне сполучення і в інших прифронтових регіонах, зокрема в Запорізькій області, де в лютому [частково скасовано](#) залізничні рейси.

>> МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Відкриття [офісу ПРООН](#) у Миколаєві є індикатором інституціоналізації міжнародної присутності на регіональному рівні: офіс функціонує як операційний хаб для координації проєктів, взаємодії з місцевою владою та впровадження програм відновлення безпосередньо на місці. Його створили в межах трирічного стратегічного партнерства за участі уряду Данії з бюджетом понад 36 млн дол. США, спрямованого на відновлення критичної інфраструктури, розвиток економіки та зміцнення спроможності громад. Паралельно [реалізується](#) 11 проєктів за фінансування Європейського інвестиційного банку, що охоплюють тепло-, водну, медичну й соціальну інфраструктуру.

У Харкові міжнародна взаємодія концентрується на підтримці сектора охорони здоров'я: іноземні медичні місії [працюють](#) разом із місцевими лікарями в опорних медичних закладах, забезпечуючи як лікування, так і обмін професійним досвідом.

Паралельно в інших регіонах набувають розвитку інфраструктурні проєкти, зокрема, будівництво за підтримки Франції сучасного хірургічного корпусу з укриттям в [Ніжині](#) (Чернігівська область).

>> КОРУПЦІЙНІ СКАНДАЛИ

У публічному просторі зберігається висока увага до теми корупції та зловживань бюджетними коштами, особливо в сфері відновлення та будівництва. Більше відомо про відкриття проваджень і розслідувань, однак значно рідше відомо про їх завершення або винесення судових рішень. Це формує відчуття затягнутих процесів, коли корупційні кейси залишаються в підвішеному стані без чітких наслідків.

На цьому тлі фіксуються спроби інституційної відповіді. Зокрема, у Херсонській області розпочато [оцінювання](#) корупційних ризиків у діяльності обласної адміністрації як частина роботи над антикорупційною програмою на 2028–2026 роки. Утім, ефективність таких ініціатив значною мірою залежатиме від здатності забезпечити не лише виявлення загроз, а й доведення розслідувань до практичних результатів.

2. Робота над ідентичністю

2.1. Зміни в стандартах освіти

Система освіти продовжує працювати в режимі адаптації до воєнних ризиків, де ключовими обмежувачами залишаються безпека, наявність укриттів, енергетична стабільність і фізична доступність закладів. У цих умовах управлінські рішення дедалі більше зосереджуються не лише на забезпеченні безперервності навчання, а й на перебудові самої освітньої мережі. Це проявляється і в перебазуванні закладів вищої освіти з прифронтових територій, і в оптимізації їхньої структури. Зокрема, у лютому було [ухвалено рішення](#) про переміщення Донбаської державної машинобудівної академії разом із підпорядкованими коледжами до Закарпаття, а Херсонський державний університет, що працює нині в Івано-Франківську, у відповідь на втрату частини контингенту й ресурсні обмеження [провів](#) скорочення та об'єднання факультетів.

Також університети впроваджують компенсаторні механізми доступу до освіти. Зокрема, у Дніпрі [реалізуються](#) формати зимового вступу і підготовчих програм, що дозволяють залучати абітурієнтів поза межами основної вступної кампанії та частково компенсувати освітні втрати, пов'язані з війною.

Для шкільної та дошкільної освіти визначальним чинником залишається розвиток захисної інфраструктури. На Харківщині, Запоріжжі, Миколаївщині, Чернігівщині та Дніпропетровщині саме будівництво й модернізація укриттів стали головною умовою розширення очного або змішаного формату навчання. У Харківській області триває масштабне будівництво [підземних шкіл і підземних навчальних локацій](#); у Запоріжжі, на Миколаївщині й Дніпропетровщині в ліцях і гімназіях [відкриваються](#) нові укриття; на Чернігівщині міжнародні партнери [підтримують облаштування](#) безбар'єрних сховищ у закладах освіти. У підсумку доступ до освіти дедалі більше залежить від наявності та якості інфраструктури безпеки, яка розподілена нерівномірно між громадами.

Водночас навіть за наявності укриттів освітній процес залишається нестабільним. Через морози, блекаути й обстріли заклади освіти змушені були ситуативно переходити на дистанційний формат.

2.2. Політика пам'яті: топоніміка, музейна справа, свята і як їх відзначають

У Херсонській області протягом лютого тривала робота над створенням нових меморіальних просторів, пов'язаних із досвідом окупації та війни. Зокрема, у [Новоолександрівській громаді](#) визначено локацію в межах національного проєкту «Єдиний маршрут місцями пам'яті» – приміщення колишнього ліцею, яке під час російської окупації використовувалося як катівня. Тут встановлено

інформаційний стенд, що фіксує обставини злочинів і свідчення очевидців. Такі ініціативи спрямовані на інституціоналізацію пам'яті про воєнні злочини через поєднання фізичних об'єктів із цифровими форматами (QR-коди, відеосвідчення). Передбачається, що подібні локації будуть розгорнуті в інших громадах області, формуючи єдину мережу місць пам'яті.

Паралельно в Херсоні й Чорнобаївці [розпочато](#) увічнення пам'яті жертв війни, якими стало мирне населення. Опрацьовуються концепції меморіального простору, включно з візуальними рішеннями, які розробляються за участі місцевих митців. Ці громади визначені як пілотні майданчики, де відпрацьовуються підходи до створення меморіальних об'єктів із подальшим масштабуванням на інші громади області.

Водночас на прифронтових територіях загострюється питання, як зберегти військові поховання. У Донецькій області через погіршення стану безпеки значна частина робіт з облаштування меморіальних секторів призупинена, а родини загиблих дедалі частіше [самотійно ініціюють](#) перепоховання. Відсутність чіткої державної політики щодо майбутнього таких поховань створює додаткову напругу, особливо в громадах, які перебувають під загрозою окупації.

Окремим напрямом залишається деколонізація топоніміки. Щодо Донецької області [ухвалено рішення](#) про перейменування районів у тимчасово окупованих містах, що має радше символічний характер і спрямоване на закріплення українського суверенного бачення простору навіть за умов фактичної відсутності контролю.

На [Харківщині](#) протягом року перейменовано тисячі назв, а також відбувається інституціоналізація підходів до очищення публічного простору від імперської символіки. Зокрема, ці процеси супроводжуються координацією з Українським інститутом національної пам'яті та виробленням єдиних алгоритмів перейменування для громад області.

У Дніпропетровській області перейменування вулиць і громад проходять на основі громадських обговорень, а нові назви дедалі частіше пов'язані з історією українських земель або іменами загиблих військових.

Паралельно змінюються практики відзначення пам'ятних дат. Повсюдно фіксується зростання уваги до роковин повномасштабного вторгнення, які супроводжуються меморіальними заходами, публічними зібраннями й акціями солідарності. Календар пам'яті також поступово трансформується – як через закріплення нових державних дат, пов'язаних із війною, так і через зміну релігійних практик (перехід на новий церковний календар). У результаті формується нова конфігурація символічного простору, де пам'ять про війну стає центральним елементом публічного життя.

3. Спільна справа

3.1. Взаємодія на рівні спільнота – влада. Довіра до рішень влади. Реагування на потреби та бізнесові й громадські ініціативи

>> ПОТРЕБИ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ І ЇХНІХ СІМЕЙ

Підтримка ветеранів дедалі більше набуває багаторівневого характеру й реалізується через взаємодію держави, громад і бізнесу. У лютому в регіонах фіксувалося розширення як інституційних програм, так і ініціатив з боку приватного сектору.

Зокрема, у [Запоріжжі](#) до всеукраїнської ініціативи «Принципи бізнесу, дружнього до ветеранів та ветеранок» долучилася мережа автозаправних станцій EURO5. Приєднання передбачало працевлаштування ветеранів, підтримку їхньої професійної адаптації і розвиток корпоративної культури, орієнтованої на інтеграцію військових у цивільне життя.

На [Чернігівщині](#) в лютому 12 ветеранів з інвалідністю отримали перші в цьому році сертифікати на придбання житла. У 2025 році військова адміністрація спрямувала 500 млн грн на підтримку захисників. Попри пропозиції міської ради скоротити фінансування у 2026 році, його обсяг збережено на попередньому рівні. За перші два місяці поточного року військові частини вже отримали 100 млн грн, що підтверджує пріоритетність безпекового й ветеранського напрямку в регіональній політиці.

На [Миколаївщині](#) підписано меморандум між благодійним фондом «Протез Фондейшн» і обласним госпіталем ветеранів війни, який передбачає розширення доступу до сучасного протезування, впровадження комплексних програм реабілітації та інтеграцію міжнародних стандартів.

Загалом у регіонах простежується тенденція до розширення форм підтримки ветеранів – від матеріальної допомоги до працевлаштування, реабілітації і соціальної інтеграції. Разом з тим, ефективність цих заходів значною мірою залежить від узгодженості дій між державними структурами, місцевими громадами й недержавними організаціями.

>> ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМЦІВ ТА ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ ГРОМАД

Економічна ситуація в прифронтових регіонах продовжує визначатися поєднанням двох протилежних процесів – втрати бізнес-активності через війну і формування нових механізмів підтримки й адаптації бізнесу.

[За даними](#) Головного управління ДПС у Донецькій області, станом на 1 січня 2026 року з території області перереєструвалися понад 10 тисяч суб'єктів господарювання. Близько 82 % із них продовжують діяльність в інших регіонах, насамперед у Києві, Дніпропетровській, Львівській, Київській, Харківській і Запорізькій областях. Найбільшу частку становлять підприємства торгівлі (43,1 %), будівництва (9,3 %) і переробної промисловості (9,0 %). Попри релокацію, частина бізнесу зберігає фіскальний зв'язок із регіоном: упродовж 2025 року 752 підприємці сплатили до бюджету області понад 209 млн грн (4,14 – 4,15 млн євро). Водночас загальні втрати бюджетів усіх рівнів через перереєстрацію підприємств становлять 7,9 млрд грн (приблизно 156 млн євро), з яких близько половини – втрати місцевих бюджетів.

На цьому фоні в регіонах розвиваються інструменти підтримки бізнесу, насамперед у напрямі енергетичної стійкості. У [Запорізькій](#) області підприємці можуть отримати фінансову допомогу на встановлення альтернативних джерел енергії, зокрема компенсації та пільгові кредити. Додатково запроваджено [податкові пільги](#) – нульову ставку на землю й нерухомість для бізнесу у 2026 році. Також обговорюється, як компенсувати вартість генераторів для ФОПів із перспективою використання таких об'єктів як локальних точок незламності.

Також розвиваються цифрові й комунікаційні інструменти взаємодії бізнесу і влади. Зокрема, впровадження платформи [«Пульс»](#) дозволяє підприємцям оперативно подавати запити щодо енергетичних рішень (зокрема когенерації), а регулярні зустрічі у форматі «Діалог влади та бізнесу» стали майданчиком для обговорення податкових змін, доступу до фінансування й адаптації до нових регуляторних умов.

У Харківській області [формується](#) Регіональна рада підприємців, а також [реалізуються](#) грантові програми (зокрема за підтримки міжнародних організацій), які дозволяють підприємцям залучати до 5 тис. дол. США на розвиток або відновлення діяльності.

У Кривому Розі підприємці у 2025 році [залучили](#) понад 135 млн грн (2,67–2,68 млн євро) грантових коштів, що сприяло створенню нових робочих місць. Водночас у Дніпровській громаді зберігається стійка тенденція [релокації](#) бізнесу з територій, охоплених війною. Дніпро поступово виконує функцію приймаючого вузла для переміщених підприємств, де формуються умови для відновлення діяльності та працевлаштування переселенців.

>> ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА

У прифронтових областях продовжували працювати представництва структур системи ООН, а також міжнародні благодійні фонди й гуманітарні місії, які підтримують місцеві громади через програми гуманітарної допомоги, соціальної підтримки та відновлення інфраструктури.

Такі програми охоплюють як базову гуманітарну підтримку, так і довгострокові елементи відновлення: грошову допомогу, ремонт житла, підтримку соціальних установ, а також психологічну допомогу людям, які пережили обстріли чи евакуацію. Важливою особливістю є те, що реалізація цих ініціатив значною мірою здійснюється через співпрацю з місцевими громадами та громадськими організаціями, що дозволяє адаптувати допомогу до конкретних потреб на місцях.

Водночас питання прозорості використання гуманітарної допомоги залишається проблемним. За висновками [програми](#) «Прозорі міста» Transparency International Україна, жоден з обстежених обласних центрів – зокрема Дніпро, Запоріжжя, Харків і Чернігів – не забезпечив належного рівня відкритості даних щодо роботи з гуманітарною допомогою у 2024–2025 роках. Тому експерти рекомендують органам місцевого самоврядування створювати відкриті інформаційні платформи для підвищення прозорості й підзвітності в цій сфері.

4. Зміни в соціальній структурі

4.1. Виклики, пов'язані зі становищем жінок, дітей і людей з інвалідністю

У січні – лютому підтримка вразливих груп населення зосереджувалася передусім на базових потребах: теплі, догляді й доступі до соціальних послуг.

[За інформацією](#) Харківської міської ради, маломобільних і самотніх мешканців, які залишилися без опалення внаслідок обстрілів, забезпечували електричними обігрівачами. У Чернігівській області самотнім людям старшого віку й особам з інвалідністю I–II груп [видавали](#) «пакунки тепла».

У Миколаєві за участі УВКБ ООН [відновлено](#) центральне відділення територіального центру соціального обслуговування, де надаються послуги соціальної адаптації, реабілітації і побутової підтримки.

4.2. Потреби вимушених переселенців. Реагування

З 1 січня 2026 року в Україні [оновлено](#) критерії для продовження виплат ВПО: граничний середньомісячний дохід на одного члена сім'ї підвищено до 10 380 грн або орієнтовно 206 євро, що відповідає чотирьом прожитковим мінімумам для непрацездатних осіб (2595 грн, що приблизно становить 51,5 євро). Окремі категорії (люди з інвалідністю I–II груп, діти з інвалідністю, діти-сироти) зберігають право на допомогу незалежно від рівня доходу. Розмір виплат у 2026 році залишився незмінним і становить 2000 грн для дорослих і 3000 грн для дітей і осіб з інвалідністю.

Водночас запровадження нових процедур підтвердження статусу спричинило практичні труднощі для частини отримувачів. У січні багато пенсіонерів із числа ВПО [тимчасово залишилися](#) без виплат через необхідність пройти електронну ідентифікацію через портал Пенсійного фонду з використанням «Дія.Підпису». Ця ситуація виявила вразливість наявних процедур для маломобільних і літніх людей, для яких пенсія часто є єдиним джерелом доходу.

4.3. Потреби добровольців територіальної оборони. Реагування. Мобілізація

Тема мобілізації залишалася однією з найбільш чутливих і конфліктогенних у регіональному інформаційному просторі. З одного боку, [публікації](#) про судові вироки за насильство щодо представників ТЦК демонстрували запит на дотримання закону й невідворотність покарання, з іншого – інформаційне поле [фіксувало](#) корупційні ризики та спроби обходу мобілізаційних процедур, зокрема схеми оформлення фіктивних підстав для відстрочки.

Окремим фактором напруги були [процедурні колізії](#) і недовіра до механізмів відстрочок та обліку, що підсилювало суспільний запит на прозорі правила та справедливість в ухваленні рішень.

За [даними](#) Національної поліції України, Херсонська область вирізняється найнижчим рівнем зафіксованих випадків опору представникам територіальних центрів комплектування та правоохоронцям: від початку повномасштабного вторгнення тут зафіксовано лише один такий інцидент проти 526 по всій Україні. Для порівняння, у Харківській області, яка має найвищий показник, зафіксовано 59 випадків.

III. УМОВНО ТИЛОВІ ТЕРИТОРІЇ ПІД УПРАВЛІННЯМ УКРАЇНСЬКОГО УРЯДУ

(ВІННИЦЬКА, ЗАКАРПАТСЬКА, ЛЬВІВСЬКА,
ОДЕСЬКА І ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТІ)

1. Зміни в системі управління

У січні 2026 року в умовно тилових регіонах відбулися кадрові зміни на рівні обласних військових адміністрацій. Зокрема, нові керівники були призначені в Чернівецькій і Вінницькій областях. У Чернівецькій області новий очільник [Руслан Осипенко](#) одразу окреслив ключові пріоритети: безпека, критична інфраструктура, ветеранська політика й міжетнічна стабільність — а також ініціював перевірки енергетичної стійкості. У Вінницькій області призначення [Наталі Заболотної](#), яка вже тривалий час фактично управляла регіоном, забезпечило управлінську безперервність. Водночас [кадрові зміни](#) серед заступників свідчать про формування команди з помітною присутністю представників митних і правоохоронних органів.

Новопризначені керівники виїжджали для спілкування з людьми в райони. Водночас у комунікаційній площині фіксувалися окремі напруження. Так, у Чернівецькій області [обмежений доступ медіа](#) на захід з офіційного представлення керівника викликав негативну реакцію журналістів. Ситуацію було частково врегульовано [проведенням](#) пресконференції.

Окремим маркером ризиків у системі управління є поява судових рішень і публічних звинувачень щодо можливих зловживань на рівні обласної влади, як у випадку Одеської області, де [суд](#) зобов'язав розпочати досудове розслідування щодо голови ОВА Олега Кіпера. Подібні кейси формують додаткове навантаження на інституційну довіру та підсилюють запит на прозорість і підзвітність управлінських рішень.

1.1. Рішення влади, що позначилися на згуртованості

Одеса [розробила](#) Стратегію розвитку територіальної громади міста до 2027 року, яка враховує безпекові виклики воєнного часу і післявоєнні потреби міста. Документ передбачає розвиток інституційної спроможності, підтримку економіки, ветеранів і ВПО, а також модернізацію інфраструктури. До підготовки були залучені органи влади, експертне середовище, бізнес і громадський сектор, що створює передумови для більш інклюзивного підходу до формування політик.

В інших землях також простежується концентрація на безпекових і соціальних пріоритетах. Зокрема, у [Львівській області](#) ключові напрями політики на 2026 рік були визначені навколо безпеки, підтримки військових, розвитку соціальної сфери й відновлення інфраструктури.

>> КРИТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА Й ЕНЕРГЕТИЧНА СТІЙКІСТЬ

Масовані удари по енергосистемі, аварійні відключення, погодні ускладнення та перевантаження комунальних мереж напряму впливали на повсякденне життя, роботу транспорту, медичних закладів, освітніх установ і базових сервісів. Навіть відносно тиліві області працювали в режимі постійної перевірки здатності підтримувати безперервність життєзабезпечення.

Спільною тенденцією для регіонів стало поєднання двох підходів: екстреного реагування на наслідки атак і поступового переходу до більш автономних моделей енергозабезпечення. На Львівщині перейшли до режиму максимальної мобілізації ресурсів: навіть об'єкти, що раніше належали до критичної інфраструктури, почали підпадати під відключення. Безперебійність роботи [медичних закладів](#) забезпечувалася резервним живленням, а міська інфраструктура оперативно [адаптувалася](#) – зокрема, для збереження транспортного сполучення знеструмлені трамвайні та тролейбусні маршрути частково дублювали автобусами.

В Одеській області, де наслідки ударів були найбільш відчутними, багатоденні блекаути, [зупинка електротранспорту](#) та перебої з теплом і водою стали не лише інфраструктурною, а й соціальною проблемою, що викликала [публічне невдоволення](#). У відповідь місто зокрема було змушене оперативно перебудувати транспортну систему: запроваджено безоплатні соціальні автобусні маршрути, які дублювали електротранспорт і функціонували за [підтримки інших громад](#) і міжнародних партнерів. У Вінницькій, Чернівецькій та Закарпатській областях також фіксувалися масштабні знеструмлення, тривалі відключення електроенергії, аварії на котельнях і перебої з водопостачанням.

Регіони дедалі активніше шукають довгострокові рішення для зменшення залежності від централізованих систем. У Львові продовжилось розгортання альтернативних джерел енергії [за підтримки](#) міжнародних партнерів, в Одесі почалася підготовка Плану енергетичної стійкості з акцентом на когенерацію, генератори й сонячну енергетику, а в Чернівецькій області показовими стали локальні рішення з переходу соціальних закладів на автономне опалення. Зокрема, у [Новоселиці](#) всі об'єкти соціальної сфери відмовилися від централізованого тепlopостачання, що дозволяє економити до 60–30 % витрат і зменшити тепловтрати. Водночас такі системи оснащуються резервним живленням, що забезпечує їхню роботу навіть під час відключень електроенергії.

>> ПОРТОВА Й ЛОГІСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА

В Одеській області удари по портовій та логістичній інфраструктурі мали системний характер і виходили за межі суто безпекового виміру, безпосередньо впливаючи на економічну стійкість регіону та країни загалом. Регулярні [атаки на порти, цивільні судна](#) й енергетичні об'єкти призводили до пошкодження інфраструктури, перебоїв у роботі логістичних ланцюгів і зростання витрат для бізнесу, що, своєю чергою, уповільнювало експорт і зменшувало валютні надходження. Попри це функціонування морського коридору зберігалось, що свідчить про високу адаптивність системи, однак водночас підкреслює її постійну вразливість до подальших атак.

>> МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Міжнародна співпраця зосереджувалася на розвитку транскордонної інфраструктури, залученні фінансової і технічної допомоги, а також обміні досвідом у сферах безпеки, медицини й відновлення.

На рівні Чернівецької області це проявилось в долученні до [створення](#) Європейської групи територіального співробітництва та реалізації інфраструктурних проєктів на українсько-румунському кордоні, зокрема [розширення](#) пункту пропуску «Порубне – Сірет».

У Львівській області співпраця мала більш інституційний і мережевий характер – від [відкриття](#) Почесного консульства Румунії до проведення міжнародних заходів і підписання меморандумів у сферах [енергетики](#), реабілітації та цивільного захисту. Водночас [Ужгород](#) та [окремі громади](#) розвивали партнерства на рівні муніципалітетів, укладаючи угоди про побратимство і співпрацю.

В Одеській області міжнародна підтримка була спрямована передусім на [підсилення](#) енергетичної стійкості, [медичної інфраструктури](#) та відновлення [культурної спадщини](#), а також на залучення інвестицій у [відновлювану енергетику](#).

На Вінниччині співпраця серед іншого фокусувалася на [медичному напрямі](#) – через партнерство з американськими установами, що дозволило впроваджувати нові практики лікування і підвищувати спроможність системи охорони здоров'я.

2. Робота над ідентичністю

В Одесі [презентували](#) проєкт «Одеса ID: перезавантаження», який передбачає поетапну роботу з формування української громадянської ідентичності міста — від соціологічного дослідження й аналітики до освітніх програм і культурних ініціатив. Робота структурована через поєднання дослідження та відкритої дискусійної платформи із залученням експертів, науковців і представників громадського сектору, що дозволяє інтегрувати результати в подальші управлінські рішення. Паралельно міська влада взаємодіє з неурядовими організаціями, які поряд із гуманітарною діяльністю дедалі більше включаються в обговорення питань цінностей, пам'яті та суспільної єдності.

2.1. Зміни в стандартах освіти

Освітня система функціонувала відносно стабільно, однак опинилася під впливом одразу кількох структурних викликів: енергетичних, демографічних і управлінських.

На короткий термін ключовим фактором стала необхідність адаптації освітнього процесу до погодних умов і перебоїв з електропостачанням. У низці громад Чернівецької області школи [переходили](#) на дистанційне навчання або скорочували тривалість уроків через недостатній температурний режим у класах. Подібні рішення ухвалювали й на Львівщині. Проте навіть у цих умовах більшість закладів зберігала очний формат роботи, використовуючи генератори та інші резервні рішення.

На системному рівні посилюється демографічний тиск на освітню мережу. Зменшення кількості учнів, зокрема на Закарпатті, [актуалізує](#) питання оптимізації шкіл і більш ефективного використання ресурсів. У вищій школі ці процеси проявляються через дискусії щодо укрупнення університетів, як у випадку з можливим об'єднанням Ужгородського національного університету та Мукачівського державного університету. Хоча ці ініціативи обґрунтовуються потребою консолідації ресурсів, вони супроводжуються внутрішніми конфліктами й недовірою через недостатню комунікацію і непрозорість процедур. У Вінниці [конфлікт](#) навколо перенесення виборів ректора педагогічного університету також свідчить про вразливість інституційного управління в освітній сфері.

У Чернівцях [зафіксовано](#) дефіцит коштів на оплату праці педагогів і соціальних працівників, що потребує втручання центрального рівня. Це пов'язано з тим, що Кабмін прийняв постанови про підвищення посадових окладів педагогічних і соціальних працівників тоді, коли бюджет Чернівецької громади на 2026 рік уже був затверджений.

2.2. Політика пам'яті: топоніміка, музейна справа, свята і як їх відзначають

На Львівщині [затверджено](#) Стратегію національної пам'яті та розпочато співпрацю з суспільно-культурними товариствами, [реалізацію](#) спільних заходів із вшанування пам'яті визначних українців, відзначення пам'ятних дат і місць за кордоном у 2026 році. Паралельно міський простір Львова очищався від символіки тоталітарного режиму.

У Чернівецькій області пріоритетним залишалось вшанування загиблих військовослужбовців. Значні [видатки](#) громад на поховання, меморіальні дошки, пам'ятники й Алеї Слави показують, що пам'ять про війну дедалі більше вбудовується в простір громад і стає частиною місцевої політики.

В Одеській області щомісячний ритуал «Дзвін пам'яті», під час якого поіменно згадують загиблих військовослужбовців, [формує](#) регулярну практику колективного вшанування та включає до цього процесу родини загиблих, громаду і представників влади. Паралельно з цим з'являються нові формати осмислення пам'яті, як-от культурні події, що поєднують історичні постаті, сучасну інтерпретацію і підтримку військових. Зокрема, [перформанс](#) в Одесі до дня народження Василя Стуса демонструє спробу інтегрувати постать загиблого в радянській в'язниці поета і в'язня сумління в сучасний культурний контекст.

2.3. Свобода віросповідання

Однією з резонансних подій стало [судове рішення](#) в Чернівецькій області щодо забезпечення права власності Православної церкви України на користування Свято-Духівським кафедральним собором, яким з лютого 2025 року користувалася Українська православна церква, що пов'язується з Московським патріархатом, і передачі його Православній церкві України. Паралельні судові процеси й подальша підготовка апеляції з боку Української православної церкви свідчать про те, що подібні кейси залишаються предметом тривалих юридичних спорів. Рішення також викликало неоднозначну реакцію в інформаційному просторі, зокрема в [румуномовному](#) медіа вийшла стаття «Спірне рішення суду щодо кафедрального собору Зішестя Святого Духа в Чернівцях», де автор наголошує на важливості цього собору для румуномовної громади і саме тому «громада постійно протестує проти спроб захоплення собору».

Загалом, упродовж 2025 року на Буковині [відбулося](#) 38 переходів з Української православної церкви до Православної церкви України. Це більше, ніж разом за попередні роки повномасштабної російсько-української війни. Водночас у низці регіонів, зокрема на [Закарпатті](#) й [Вінниччині](#), зберігається значна кількість релігійних громад, пов'язаних із Московським патріархатом, що вказує на тривалий характер цих трансформацій і потенціал для подальших дискусій.

2.4. Національні меншини

Тема реалізації прав національних меншин використовується в міждержавних суперечках, що підвищує політичну чутливість теми.

У лютому представники уряду Угорщини [заявили](#) про можливість припинення постачання електроенергії і газу до України. Ці заяви були пов'язані з вимогою відновлення транзиту нафти через трубопровід «Дружба» та супроводжувалися сигналами про готовність блокувати рішення ЄС, зокрема санкційні пакети і фінансову підтримку України. Згодом міністр закордонних справ Угорщини Петер Сійярто [наголосив](#) на необхідності «особливої обережності» в питанні постачання електроенергії, оскільки припинення експорту електроенергії передусім позначиться на Закарпатті, де проживають українці угорського походження.

Водночас на локальному рівні реалізуються ініціативи, спрямовані на соціально-економічну інтеграцію національних меншин. У Закарпатській області [ромську громаду](#) залучають до проєкту «Разом до успіху», який передбачає грантову підтримку в розмірі до 1500 євро на власну справу, а також консультативний і менторський супровід. У Вінницькій області [діє програма](#) професійного навчання та перекваліфікації для представників ромської спільноти з фінансуванням до 300 євро, орієнтована на подальше працевлаштування або самозайнятість.

3. Спільна справа

3.1. Взаємодія на рівні спільнота – влада. Довіра до рішень влади. Реагування на потреби та бізнесові й громадські ініціативи

>> ДОПОМОГА ЗСУ

Підтримка ЗСУ залишається ключовим напрямом взаємодії влади, громад і бізнесу в більшості регіонів України. На місцевому рівні формується практика системної мобілізації ресурсів – як через бюджетні рішення, так і через партнерство з бізнесом і благодійними ініціативами.

Зокрема, у Львівській області в межах ініціативи «Помста Лева» міська рада регулярно [передає](#) військовим дрони, транспорт і обладнання на десятки мільйонів гривень, а благодійні проекти, як-от «Пташки Перемоги», [об'єднують](#) громади й бізнес для закупівлі техніки і підтримки реабілітації військових.

Подібний підхід простежується й у Вінницькій області, де підтримка ЗСУ інтегрована в бюджетну політику: значні кошти [спрямовуються](#) на [сектор](#) безпеки й оборони.

>> ПОТРЕБИ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ І ЇХНІХ СІМЕЙ

Допомога ветеранам і їхнім родинам дедалі більше переходить від точкових рішень до формування комплексної системи на рівні громад. Вона охоплює не лише базові соціальні гарантії, а й ширший спектр напрямів: реабілітацію, соціальну адаптацію, житлову підтримку й економічну інтеграцію.

Показовим у цьому контексті є досвід Львівської області, де поступово формується цілісна екосистема опори для ветеранів. Міська влада в партнерстві з неурядовим сектором [впроваджує](#) програми адаптації житла для ветеранів з інвалідністю, інвестує в доступність міського простору та розвиток реабілітаційної інфраструктури, зокрема центру UNBROKEN. Паралельно розширюються інструменти реінтеграції – від арттерапії та ветеранських просторів до програм сприяння [ветеранському бізнесу](#) і програм [професійного навчання](#).

Подібні підходи простежуються і в інших регіонах. Наприклад, у Чернівецькій області система підтримки ветеранів поступово набуває багаторівневого характеру з акцентом на реабілітаційні практики. Наприклад, у межах проєкту [«Мандротерапія»](#) ветерани, зокрема з ампутаціями, беруть участь у відновлювальних активностях на кшталт сходження на Говерлу. Водночас у Чернівцях [відкрито](#) ветеранський простір (Хаб 82) як платформу взаємодії військових, ветеранів і громади.

У Вінницькій області послуги адаптації ветеранів і їхніх родин також продовжують [впроваджувати](#) в громадах, діють групи підмоги, а також програми грантів для [започаткування бізнесу](#).

Одещина стала першим регіоном, де на рівні обласної військової адміністрації реалізовано спеціалізоване навчання такого формату. Під час [триденного форуму](#) за участі понад 100 представників громад пройшло навчання практичних навичок у сфері соціального, медичного, правового та психологічного супроводу, а також на посилення взаємодії між владою, громадським сектором і професійними спільнотами.

Отже, розвиток ветеранської політики залишається нерівномірним – поряд із розширенням програм підтримки зберігаються проблеми з доступністю інфраструктури, нестачею фахівців супроводу і фрагментованістю окремих ініціатив.

>> ПІДТРИМКА МАЛОГО Й СЕРЕДЬОГО БІЗНЕСУ

У Закарпатській області [фіксується](#) трансформація ринку послуг, зокрема частішають випадки закриття закладів громадського харчування або їх переорієнтації на дешевші формати, що пов'язано зі зниженням купівельної спроможності, зростанням витрат на енергоносії та дефіцитом кадрів. Поруч із цим, регіон зберігає інвестиційну привабливість: [реалізуються](#) енергетичні проєкти, а також [ведеться](#) діалог між владою і бізнесом щодо економічного розвитку. Це свідчить про структурну перебудову економіки регіону, де частина традиційного малого бізнесу втрачає спроможність, тоді як інвестиційні проєкти у сфері енергетики й релокованої промисловості формують нові точки зростання.

У Львівській області у фокусі – [підвищення](#) енергонезалежності підприємств через інструменти пільгового кредитування (зокрема «енергокредити 0 %»), [часткова компенсація](#) витрат на енергоефективність. Додатково [впроваджуються](#) сервіси супроводу підприємців, включно з податковими консультаціями для учасників грантових програм і ветеранів. Це дозволяє не лише підтримувати поточну діяльність бізнесу, а й формувати передумови для його масштабування та переходу до стійкіших моделей функціонування.

Загалом, в умовно тилкових регіонах простежується подвійна тенденція: з одного боку, зростання витрат, кадровий дефіцит і падіння попиту підштовхують бізнес до спрощення моделей або згортання діяльності; з іншого – поступове формування інструментів підтримки, орієнтованих на підвищення енергонезалежності, доступу до фінансування та інтеграції бізнесу в нові економічні ніші.

3.2. Взаємодія на рівні суспільства. Ініціативи. Довіра між групами

Взаємодія між спільнотами на місцевому рівні доволі інтенсивна. Волонтерство продовжує залишатися важливою складовою життя громад, охоплюючи як окремих громадян, так і інституції – від медичних закладів до освітніх і культурних установ. Допомога фронту, підтримка військових, їхніх родин і поранених реалізується через регулярні збори, передачу необхідних ресурсів та благодійні акції.

На прикладі Чернівецької області простежується широкий спектр таких ініціатив: тут і збір [аптечок](#) і [гуманітарної допомоги](#), і культурні акції на підтримку військових, і [створення](#) нових благодійних фондів. Важливо, що до цієї діяльності долучаються і міжнародні партнери. Це формує розгалужену мережу підтримки, яка поєднує локальні ініціативи з зовнішньою допомогою.

У Львівській області [акцент зроблено](#) на подіях, що об'єднують різні соціальні групи: мешканців громад, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, представників національних спільнот. Культурні та пам'ятні заходи, благодійні ініціативи й спільні події сприяють формуванню спільного символічного простору та посиленню соціальної згуртованості.

У Вінницькій області взаємодія між громадами також проявляється через горизонтальну солідарність, зокрема у формі [допомоги](#) іншим регіонам, які постраждали від війни. Такі ініціативи демонструють розширення взаємної підтримки за межі окремих громад і регіонів.

Загалом, можна говорити про збереження високого рівня довіри між різними соціальними групами, проте характер цієї взаємодії значною мірою залежить від ініціативності окремих акторів, що створює ризики нерівномірності та вразливості таких практик у довгостроковій перспективі.

4. Зміни в соціальній структурі

4.1. Виклики, пов'язані зі становищем жінок, дітей і людей з інвалідністю

На рівні державної політики простежується спроба впровадження нових інструментів підтримки, зокрема через запуск [експериментального проєкту](#) з формування життєстійкості в громадах, який передбачає комплексний підхід до надання соціальних послуг.

Ситуація в Закарпатській області [показує](#), що попит на соціальні послуги й надалі перевищує спроможність системи, створюючи довготривале навантаження на соціальну інфраструктуру. Попри збільшення кількості місць у закладах соціального типу потреба залишається високою, зокрема серед літніх людей, які не мають альтернативних варіантів підтримки. Частина з них свідомо обирає залишатися в таких закладах навіть за наявності можливості виїзду за кордон, що пов'язано з психологічними факторами, прив'язаністю до середовища і небажанням втрачати соціальну ідентичність.

У Львівській області підтримка дітей, які постраждали внаслідок війни, набуває більш адресного та системного характеру. Зокрема, у лютому у Львові 11 неповнолітніх дітей, батьки яких загинули внаслідок ракетних ударів, [отримали](#) від міста по 30 тис. грн допомоги. Паралельно [розширюються](#) програми щорічної підтримки дітей загиблих, зниклих безвісти й осіб з інвалідністю внаслідок війни, у тому числі з урахуванням статусу внутрішньо переміщених осіб. Водночас ухвалюються рішення, спрямовані на підвищення доступності середовища, зокрема [впровадження](#) безбар'єрної інфраструктури в культурних установах.

В Одесі [організовано](#) роботу мобільних бригад при територіальних центрах соціального обслуговування, які надають допомогу самотнім пенсіонерам, людям з інвалідністю та сім'ям з дітьми

в районах з тривалими відключеннями електроенергії. Волонтери забезпечують доставку продуктів першої необхідності, медикаментів і води, що дозволяє частково компенсувати обмежений доступ до базових послуг для маломобільних груп населення.

У Чернівецькій області розширюється доступ до адміністративних послуг для [мешканців віддалених територій](#), зокрема через запровадження мобільних форматів обслуговування. Такий підхід частково зменшує територіальні бар'єри для людей старшого віку й осіб з інвалідністю, але водночас засвідчує нерівномірність доступу до базових послуг залежно від місця проживання.

У Вінницькій області простежується розвиток інклюзивної освіти та соціальних сервісів: [збільшується](#) кількість асистентів учителів, [впроваджуються](#) безбар'єрні рішення в шкільному транспорті, а також діють програми забезпечення засобами реабілітації.

4.2. Потреби вимушених переселенців. Реагування

Житлове питання й надалі залишається одним із головних викликів для ВПО, оскільки потреба в безпечному та доступному домі істотно перевищує наявні ресурси громад. У Львівській області для реагування на цю потребу поєднують кілька інструментів: [житлові ваучери](#) для ВПО, будівництво [соціального житла](#), створення фонду [тимчасового](#) проживання, а також обласні механізми [компенсації](#) відсоткової ставки за іпотечними кредитами.

В Одеській області працюють над забезпеченням житлом учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни з числа ВПО. Одним із таких інструментів є житлові ваучери: у лютому комісія міської ради [ухвалила](#) 205 позитивних рішень щодо надання цієї допомоги. Програма передбачає можливість отримати ваучер у розмірі до 2 млн грн (приблизно 39,5 тис євро) на придбання житла, інвестування в будівництво або оформлення іпотеки. Це частково розширює можливості для переходу від тимчасового проживання до більш сталих житлових рішень, однак доступ до програми обмежений визначеними категоріями отримувачів і встановленими критеріями.

Моніторинг місць тимчасового проживання ВПО на Закарпатті свідчить про перевантаження системи підтримки переселенців. [За підсумками](#) 51 візиту у 2025 році надано 229 рекомендацій, значна частина яких станом на початок 2026 року залишається невиконаною або виконаною частково. Перевіряючи умови в прихистках, виявили чимало проблем: деякі з них існують лише на папері, в інших – холодно, часто немає води чи світла, забагато людей на замалій площі, а люди з інвалідністю взагалі не можуть туди дістатися. І до всього цього ще й незрозуміло, хто саме за що відповідає.

Подібні проблеми є і в Чернівецькій області, що говорить про системний характер викликів. Зокрема, під час моніторингового візиту до місця тимчасового проживання в Кіцмані [встановлено](#), що з ВПО незаконно стягувалася плата за проживання, попри гарантоване право на безоплатне житло, а також зафіксовано неналежні умови (відсутність опалення, низька температура, перебої з електропостачанням). Додатково виявлено порушення у використанні приміщень, проблеми з пожежною безпекою і факти проживання сторонніх осіб. Це свідчить про те, що проблема полягає не лише в дефіциті місць, а й у якості умов та ефективності контролю.

4.3. Потреби добровольців територіальної оборони. Реагування. Мобілізація

Тема мобілізації залишалася однією з найбільш чутливих, поєднуючи системні проблеми в роботі ТЦК, окремі інциденти й напружене суспільне сприйняття.

У Закарпатській області помітний резонанс викликали корупційні та управлінські скандали, пов'язані з діяльністю територіальних центрів комплектування. Зокрема, увагу привернула [декларація](#) колишнього керівника одного з відділів Мукачівського ТЦК, у якій було вказано чималі активи, що стало предметом інтересу НАЗК. Одночасно СБУ і Нацполіція [провели обшуки](#) в керівництва обласного

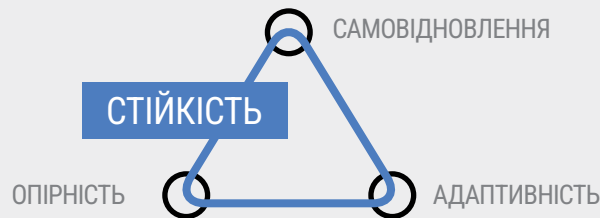
ТЦК, під час яких було **вилучено** значні суми готівки. Окремі кримінальні провадження **стосуються** незаконного позбавлення волі громадян та інших зловживань. Також **фіксувалися** випадки хабарництва на рівні районних ТЦК. У сукупності це формує стійкий негативний фон навколо інституційного рівня мобілізації.

На рівні практик суттєвих змін не спостерігалось: зберігалися випадки ухилення від мобілізації, а також поодинокі інциденти під час перевірок і затримань. У Чернівецькій та Одеській областях саме такі епізоди значною мірою формували суспільне сприйняття мобілізаційних заходів. Ідеться, зокрема, про конфліктні ситуації під час затримань, спротив з боку громадян, а також резонансні випадки ймовірних порушень прав людини, включно з незаконними затриманнями та вимаганням хабарів. Особливої уваги набула історія з **розслідуванням смерті** чоловіка після того, як його доставили до ТЦК в Одесі. Усе це, хоч і рідше потрапляє в медіа, підживлює недовіру людей до того, як мобілізація відбувається на ділі.

МЕТОДОЛОГІЯ ЗБОРУ ДАНИХ

Концептуальна рамка підходу Національної платформи стійкості та згуртованості

СТІЙКІСТЬ – суспільна практика на національному, регіональному й місцевому рівнях, яка створює можливості для подолання викликів і трансформації.

Ми вимірюємо її в трьох площинах:

- адаптація суспільних систем та інститутів до криз і різких змін середовища;
- самовідновлення – мобілізація громадян та інститутів для спільного розв'язання гуманітарних, соціальних і безпекових завдань;
- опірність – стабілізація моделей співпраці між владою, бізнесом і громадянським суспільством, які сприяють підвищенню рівня міжсекторальної довіри під час трансформації.

СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ – стан соціальних зв'язків у суспільстві між суспільними групами (по горизонталі) та суспільством і владою (по вертикалі). Вимірюється за рівнями довіри й нормами взаємності (розвитком позитивного соціального капіталу), міцністю громадянського суспільства і наявністю інститутів управління конфліктами (наприклад, відповідальна демократія, незалежне судочинство тощо).

СТІЙКІСТЬ І СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ базуються на спільних підходах і цінностях, а також розмаїтих моделях взаємодії.

>> **ФОКУС:**

на акторах, змінах в управлінні, оцінюванні вразливості, здатності до адаптації, трансформації на відміну від повернення в попередній стан.

>> **ЗБІР ДАНИХ:**

- тимчасово окуповані і прифронтові території: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Миколаївська, Херсонська, Харківська, Чернігівська області;
- території, де не ведуться бойові дії: Вінницька, Одеська, Львівська, Закарпатська, Чернівецька області

ДЖЕРЕЛА ДАНИХ – публікації в медіа, рішення органів влади, проекти рішень органів влади, дані опитувань громадської думки, дані з соціальних мереж, звіти неурядових організацій, будь-яка інша оприлюднена інформація. Дані збирають координатори Національної платформи стійкості та згуртованості в 11 областях, спираючись на джерела даних, власне розуміння стану справ і залученість у місцеві процеси згуртованості.

>> ПРОБЛЕМАТИКА

На тимчасово окупованих територіях:

- **Динаміка окупації.** Просування російських військ, становище окупованих населених пунктів; позиції мешканців регіону / громади / політичних сил щодо російських окупаційних і воєнних дій.
- **Зміни в системі управління.** Рішення та інформація від окупаційної влади; прояви колабораціонізму; вилучення майна; експропріація продуктів окупаційними адміністраціями.
- **Гуманітарна ситуація.** Фільтраційні дії окупаційної влади; примусова депортація та її напрямки; захоплення заручників; рекрутинг у збройні формування; характер евакуації; руйнування; доступ до медичної допомоги.
- **Робота над ідентичністю.** Робота навчальних закладів, міграція здобувачів освіти й викладачів, примусова русифікація; російські державні стандарти освіти; політика пам'яті: топоніміка, музейна справа, свята і як їх відзначають; діяльність релігійних організацій.
- **Зміни в соціальній структурі.** Виклики, пов'язані зі становищем жінок, дітей і людей з інвалідністю.

На територіях, де не відбуваються бойові дії:

- **Динаміка воєнних дій.** Обстріли / озброєння, застосоване проти мирного населення; руйнування.
- **Зміни в системі управління.** Організація діяльності органів влади й доступ громадян до ухвалення рішень на місцевому рівні; доступ до публічної інформації; координація дій волонтерів і влади, а також органів влади між собою, органів влади й військових, волонтерів і військових тощо.
- **Гуманітарна ситуація.** Доступність питної води, їжі, зв'язку, електроенергії; доступ до медичної допомоги; надання гуманітарної допомоги на регіональному рівні.
- **Зміни в суспільному середовищі.** Ставлення в громадах до змін у символіці, календарях (свята, пам'ятні дні); перейменування вулиць та інших об'єктів; робота навчальних закладів, міграція здобувачів освіти й викладачів; громадянське суспільство й бізнес, ринок праці.
- **Становище внутрішньо переміщених осіб.** Забезпеченість житлом і роботою; інтеграція в приймаючу громаду; мережування.

>> ПЕРІОДИЧНІСТЬ ВИХОДУ ЗВІТУ

Початковий моніторинговий звіт охоплює перші чотири місяці широкомасштабного вторгнення (лютий – червень), починаючи з 24 лютого 2022 року; звіти з 2-го по 9-й – по два місяці, починаючи з 10-го – по три, з 15-го – по два.

ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НЕЗАЛЕЖНИЙ ЦЕНТР ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Український незалежний центр політичних досліджень – неурядовий непартійний аналітичний центр.

УНЦПД з 1991 року спрямовує свої зусилля на утвердження демократії та впливового громадянського суспільства в Україні. Ми пропонуємо рішення для державної політики у сфері демократії, співпрацюємо із зацікавленими сторонами, проводимо комунікаційні кампанії.

За нашою діяльністю можна стежити на сайті www.ucipr.org.ua та в соціальній мережі Facebook – <https://www.facebook.com/UCIPR>.

Долучитися до нашої діяльності можна через різні види партнерства, написавши нам на електронну пошту за адресою: ucipr@ucipr.org.ua.

СТІЙКІСТЬ ТА ЗГУРТОВАНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Періодичний звіт на основі моніторингових матеріалів з обраних регіонів України
Випуск 16. Січень – лютий 2026 року

Електронне видання

Випуск: квітень 2026 року

